

Édes Anyanyelvünk

IFJÚSÁGI
MELLÉKLET

ANYANYELVÁPOLÓK SZÖVETSÉGE, 2006. FEBRUÁR

„Reklámvárosok?”

Az utóbbi években óriásplakátok áradata özönlötte el a magyarországi városokat és falvakat. A különféle cégek, vállalatok egyenruhába öltöztetik lakóhelyüket, rákényszerítve az embereket arra, hogy a kulturális látványosságok helyett az épületek falait borító „papírcsomagolást” bámulják. Ha körbenéznénk, nem tudnánk megkülönböztetni otthonunkat a többi betondzsungeltől, ahol örökös kampány, egyfajta hatalmi harc folyik az emberek figyelmének és pénztárcájának megnyeréséért. Ebben az egyben már utolérték a magyar falvak a városokat; lehet, hogy iskola nincs, mert bezárták, posta sincs, mert „gazdaságtalan” volt, de az óriásreklámokat ott is megtaláljuk. Ráadásul a cégek neve, a márkanévek egy része idegen szó. S ez virít nemcsak a településeken, hanem a mezők közepén, az erdők szélén, egyszerűen mindenütt.

Az emberek tekintetét óhatatlanul vonzzák az óriásplakátok. Biztos, hogy mi ezt a Magyarországot szeretnénk látni?

Polmüller Zsuzsanna

Alkimisták Komáromban

Nemrég nyílt Komáromban egy ékszerüzlet. Nyitási akcióként kiírták az ajtóra: „Ezüstékszer-készítés x Ft/g és aranykészítés y Ft/g”. Bementem a boltba, el akartam kérni a papírt, hogy beküldhessem az Édes Anyanyelvünk szerkesztőségébe. Az eladó megkérdezte, minek kell az nekem. Elmondtam neki, hogy helytelen a kiírás, hiszen ők nem alkimisták, pedig a felhívás ebben a formában ezt sugallja. Az eladó erre elkezdett velem veszekedni: „Mit képzelek magamról, ezt máshol is így írják...” és ehhez hasonlókat vágott a fejemhez. Udvariasan elköszöntem: hiába veszekszik velem, attól a felirat még helytelen marad.

Hasonló fogadtatásban volt része egyik szakkörös társamnak, aki szintén jelezte az üzlet eladójának a reklám-szöveg hibáját.

Másnap, amikor elmentem a bolt előtt, már nem volt kint a papír.

Kern Fanni

Szükség van-e anyanyelvünk ápolására?

Nemrégiben egy internetes keresőprogramba beírtam az „Anyanyelvápolók Szövetsége” nevet, s elkezdtem nézegetni az ott megjelent oldalakat: Magyar nyelv háza, Ifjúsági Tagozat, az ASZ hivatalos honlapja, cikkek és írások a szövetség életével kapcsolatban stb. A „hívószóra” a ritkábban látogatott oldalak között már megjelentek olyanok is, amelyeken elég nyers stílusban írnak az Anyanyelvápolók Szövetségéről és általában a nyelvűvelésről.

Végigolvasva egy-két hasonló témájú írást, megfogalmazódott bennem néhány gondolat, melyeket – úgy gondolom – le kell írnom, mert véleményem szerint több pontban (tájékozatlanságukból adódóan) a szerzők súlyosan tévednek.

Miközben a *terror*, a *megbélyegzés*, *nyelvi rasszizmus* kifejezéseket olvastam, akaratlanul is mosolyogni kezdtem, hiszen akik ilyet írnak az anyanyelvápolókról, azoknak fogalmuk sincs arról, hogy mi valójában mit is csinálunk (eszembe jutnak csongrádi táboraink), mik is a céljaink.

Kilenc éve vagyok tagja az Anyanyelvápolók Szövetségének, rendszeresen járok az Ifjúsági Tagozat rendezvényeire, két éve ott lehetek szövetségünk elnökségi ülésein (mint informatikai felelős), és még soha anyanyelvápolótól nem hallottam azt – sem hivatalos felszólalótól, sem magánbeszélgetéseken – hogy bárkit bármilyen módon diszkriminálni kellene. Mivel ez szövetségünk hivatalos álláspontja is, nem tudom, miért volnánk mi nyelvi rasszisták? A magam szemléletmódját bemutatva: azért lettem és maradtam anyanyelvápoló, mert egyesületünkben értelmes, követhető célokat láttam, látok. Olyan célt, amelynek a közösséget összetartó ereje van. Vannak, akik anyanyelvünket csak kutatási területnek tartják, nem pedig életünk egy olyan – változatos és fejlődő – elemének, amely meghatározza, hogy hová tartozunk, melyik nemzet részei vagyunk. Aki külföldön él (és nem beszél anyanyelvét), mondhatja magát magyarnak, sőt szívvel-lélekkel tarthatja is magát annak, de az unokái már nem valószínű, hogy beszéljék majd ezt a nyelvet, és legfeljebb csak magyar származásának fogják tartani magukat. De hova lesz a nemzetünk, ha fiataljaink nem az anyanyelvüket (akár annak egy tájszólását) beszéljék, hanem csak annak egy angollal kevert formáját? Később csak a trágár szavakat tartják meg az anyanyelvükből, a többit pedig lecserélik egy-két hangzatosabb idegen szóra. Természetes a nyelv fejlődése, változása; tudom, néha olyan idegen szavak ágyazódnak nyelvünkbe, amelyekre még nincs magyar megfelelő. De miért mondunk *cunami*-t (tsunami), amikor van rá megfelelő magyar szavunk, a *szóköár*? Ha Magyarországon megkérek egy bolti eladót, hogy a már háromszor feltett kérdését próbálja meg jól érthetően, magyarul elmondani, az nem az ő jogainak súlyos megsértése, hanem a kommunikáció szükséges előfeltétele. Bizonyos esetekben nem szabad a személyiségi jogokra hivatkozva értelmetlen dolgok mellett érvelni. Ha mindenki úgy beszélne, ahogy az neki tetszik, akkor nem értenénk meg egymást, csak elbeszélünk egymás mellett. Akkor meg mire való az anyanyelvünk?

Nekünk magyaroknak miért van kevesebb jogunk ugyanúgy kiállni anyanyelvünk mellett, mint például a franciáknak? Mi miért nem védhetjük meg nemzeti értékeinket a maguk szépségében, amellyel elfogadjuk a másokéit. A világot a nemzetek sokszínűsége teszi változatosá. Ha egy – sokak által kivételesnek tartott – nyelvet beolvasztunk, azzal ezt a sokszínűséget is szegényítjük.

Mihály Balázs Attila

Névadás a madarak világában

A gyakori madarakat latinul *közönséges*nek is nevezik, mint például a *seregélyt* vagy *csapatályt*. Magyar nevét onnan kapta, hogy hatalmas seregekben, csapatokban repül, ilyenkor a csapat árnyékot vet, akár egy fekete felhő; népies neve így *felleghmadár* lett. A madarak magyar nevében a *közönséges* jelzőt nemigen teszik ki, inkább a növénynevekben találkozunk vele (*közönséges lizinka*, *közönséges rence*, *közönséges mogyoró* stb.). Megkülönböztető nevet a kevésbé tipikus fajok kapnak, mint a *pásztormadár*, a *Sturnus roseus*, azaz a „rózsás seregély”. Hazánkban ritka, inkább tőlünk keletebbre fordul elő. Nagyon szép, fekete feje, nyaka, szárnya, farka van, a háta, hasa, válla pedig rózsaszínű. Találó a neve.

Egy másik gyakori névadási mód, amikor az állatot mérete vagy színe után nevezik el. Számos példát említhetnénk. Itt vannak mindjárt a *küllők*, a *zöld és szürke* (vagy *hamvas*) *küllő*, latin nevük *Picus viridis* és *P. canus*, azaz *zöld és ősz harkály*; vagy a *Ciconia nigra*, a *fekete gólya*, aztán az *Aluda arvensis*, a *mezei pacsirta*, az *Ardea purpurea*, vagyis a *vörös gémm*. A találékony népnyelvnek persze unalmasak lennének a hivatalos elnevezések – figyeljük meg, a legtöbb magyar név a latin fordítása – ezért jobbkat alkot. Ezek igen találóak, s nemcsak a madár külsejére utalnak, hanem annak viselkedését is leírják – ezzel az egyszerű falusi emberek jó természetismeretéről téve tanúságot. A vörös gémm így lett *rozsdás gémm*, s mivel a rozsdá a vason keletkezik, nevezik *vasgémnek* is a szürke-vörös madarat; az előbb említett mezei pacsirta pedig a *pityu* vagy *szántóka* nevet kapta.

A méretre és az „öltözetre” utal a *sárgafejű királyka*, a *Regulus regulus* neve (a *regulus* kiskirályt jelent). Nevezik *narancs zizikének* is sárga koronája és „szit-szit” hangja miatt. Rokona a *Regulus ignicapillus*. Ennek neve is találó: az *ignis* tüzet, a *capillus* pedig haját jelent. Az persze furcsán hangzana, hogy egy madár „tüzes hajú”, ezért lett *tüzesfejű királyka*.

Ebbe a csoportba tartozik még az *örvös rigó*. Szép feketés árnyalatú a tollruhája, begye fölött pedig egy fehér foltot visel, s a magyar mellett a latin nevét is erről kapta: *Turdus torquatus*, azaz *nyakláncos rigó*. Van egy még feketébb rigónk: a *fekete rigó*; ennek himjét szokás *rezorru rigónak* nevezni (szép narancssárga csőre miatt).

Gyakran jó azonosító bélyeg a madaraknál a csőr színe, formája, mérete. A *Loxia curvirostra* név jelentése: görbe csőrű; a madár felső és alsó csőrkávája keresztezi egymást, így könnyebben szét tudja bontani a tobozokat, hogy a bennük található értékes magokhoz hozzájusson. Ez a madár a *keresztcsőrű* vagy *krivánka*. Másik görbe csőrű madarunk a *gulipán*, egy gázlómadár, amelynek erőteljesen felfelé hajlik nemcsak az alsó, de a felső csőrkávája is. Latinul *Recurvirostra avosetta*. A *recurvus* hátragöbültet, a *rostrum* pedig csőrt jelent a nevében.

Érdekes csőrű a *lőcsér*: igen vastag csőre van, és ez fejének afféle löfejellegét kölcsönöz. Latin neve egyébként *Sterna caspia*, azaz „kaszi csér”, a nyarat ugyanis a Kaszpi-tenger partjainál tölti.

Más madarakat is neveznek el lakhelyükről vagy származási helyükről. Ilyen például az *indiai lúd*, az *Anser indicus* vagy a *fácán* is, amelynek latin neve *Phasianus colchicus*, azaz *kolkhiszi fácán*: nálunk nem őshonos, a melegebb éghajlatú területekről telepítették be. Erdemes megemlíteni, hogy Kolkhisznak a Kaukázuson túli vidék nyugati felét, a Fekete-tenger délkeleti partvidékét nevezték az ókorban.

A *csuszka* latin neve *Sitta europaea*, azaz *európai csuszka*, de nevezik *kurtakalapácsnak* vagy *köcsögmadárnak*, *kéregfutónak*, *kéregszűcsnek* is. Kis tömzsi madár, a kéreg alól szedi ki a lárvákat, rovarokat, és ez az egyetlen madár, amely biztosan tud a törzsön lefelé is „csúszkálni”. Elterjedt fészkelő fajunk, így sok mindennek elkeresztelte a nép. Viselkedése és apró termete miatt *cinkeharkálnak*, illetve nehezebben megfigyelhető tevékenységéről *sártapasznak* nevezik: ha fészkelődújának bejárata túl nagy, agyag és nyál keverékével befalazza. Az ő párja lehetne a *rövidkarmú fakusz*, a *Certhia brachyactyla*, amely inkább felfelé menet vizsgálja a fa kérgét. Latin nevében is a „rövidujúság” szerepel; népies neve *fateti*.

Táplálkozási szokásairól kapta a nevét a *léprigó*, a *Turdus viscivorus*. Nevének jelentését könnyebben megértjük, ha felütjük a latin szótárt. A *turdus* jelentése rigó, a *viscivorus* pedig egy összetett szó; előtagjában a *viscum* fagyöngyöt, illetve az ebből készült madárfogó lépet jelenti, a *voru* ige pedig elnyel, felfal jelentésű. Tudni kell még hozzá, hogy ez a madár nyáron rovarokat eszik, télen – ezek hiányában – az örökzöld *Viscum album*, a *fehér fagyöngy* bogóját csipegeti.

Magokkal, kisebb állatokkal táplálkozik a hollók nemzetségébe tartozó *vetési varjú*, népies nevén *csara* vagy *krampácsmadár*; mára már beköltözött a városokba is, főként télire, de eredetileg szántásokon, művelt területeken lehetett vele találkozni. Eredeti életmódját latin neve is tükrözi: a *Corvus frugilegus* jelentése „gabonagyűjtő holló”. Igen érdekes, hogy sok nyelvújrásban a varjakat vallási felekezet alapján különböztetik meg: a *vetési varjút* *pápista varjúnak* nevezik, s párját, a világos mellényű *dolmányos varjút* (*Corvus corone cornix*) *kálomista*, *kálvonyista* vagy *kálvinista varjúnak*. Ez a két megnevezés abból a (tév)hitből eredhet, hogy a dolmányos varjú elsősorban állati eredetű táplálékot fogyaszt, meglepi a dögöket, s az alföldi tanyák közelében fiatal csirkéket is rabol. Ezzel szemben, úgy hitték, a pápista (tehát katolikus) varjú böjtöl: kizárólag magvakkal, vetéssel él. (Ézért a Dunántúlon, illetve megyémben, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében fogyasztották is.) És nem is tévedtek nagyot. Eredendően – még a XIX. század első felében – tápláléka túlnyomó részben magokból, rovarokból állt – ezt egy népi mondás is megőrököti: „Nehéz a pápista varjút húrra szoktatni.” Az embernek azonban még ez is sikerült. A mezőgazdaság változásai – elsősorban a vegyszeres kezelések – miatt kénytelen volt változtatni korábbi szokásain: fészekfosztogatóvá, ragadozóvá vált.

A felsorolt példák és névalkotási módszerek azt mutatják, mennyire gazdag a magyar

madárvilág, és mennyire gazdag a magyar nyelv is, milyen változatosan tudunk egy-egy állatot megnevezni. Fontos vigyáznunk madárvilágunkra, védünk élőhelyét, és fontos ápolnunk anyanyelvünket, megőrizni értékeit, változatosságát, hogy még sokáig nevezhesük magyar szóval madarainkat.

Már Herman Ottó is megfogalmazta, hogyan veszélyeztetni leginkább madarainkat az emberi tevékenység: „Hogy szép, tiszta vetéses táblákat nyerjenek, kivágták a legkisebb bokrot is, és evvel lassanként elvonták a leghasznosabb madaraktól a fészkeléshez szükséges alkalmatosságot, ami bizony öreg hiba volt. Erdőn, kertben pedig kivágtak minden vén fát, melynek odvai fészkelési helyet adtak volt leghasznosabb madarainknak: a cinegéknek és másoknak.”

Raizer György

Ő vagy ez?

Tanároknak, diákoknak ismerős lehet ez a mondat: „Ez itt mellettem már megint firkálja a padot!”

Az ókorban a rabszolgákat „beszélő számnak” tekintették, nem vették emberszámba. A fenti példa azt bizonyítja, hogy mi is sokszor elkövetjük ezt a hibát. Vajon miért nem használunk mutató névmás helyett személyes névmást? A felvetés pontatlan, mert használunk. Bizonyára mindenkielőfordult már, hogy elment egy ruházati üzletbe, ott elmondta, hogy milyen ruhát szeretne, mire az eladó odament a szerinte ideálisnak vélt darabhoz, és ezt kérdezte: „Ő lesz az?”

Ha így folytatjuk, a fogkefenket magázni fogjuk, embertársainkat pedig semmibe vesszük.

Kende Adrienn
Dobos Nóra

Fejlődő honlapunkról

„2005. szeptember 4-én 20 óraor anyanyelvi rejtvényjáték indult honlapunkon. A szabályokról, a játék menetéről és a jutalmakról a rejtvenyjanek.anyanyelvapol.hu oldalon tájékozódhat.”

Honlapunk nyitólapján ez a rövid bemutató szöveg olvasható, amely egyre kedveltebb nyelvi játékunkat népszerűsíti. Az érdekes – néha elgondolkodtató – kérdésekkel próbáljuk a játékos kedvű hálózóforók figyelmét felhívni anyanyelvünk változatosságára, színességére. A regisztrált játékosok kéthetente kapnak új feladatsort, ezeken megfejtését beküldik, s a legtöbb pontot szerzők között kéthavonta könyvjutalmat sorsolunk ki.

A nyáron lezajlott fejlesztés során emellett elindítottuk az Ifjúsági Tagozat külön honlapját is, ahol a bemutatkozó írásokon kívül rendezvényeinkről találhatnak képeket az érdeklődők, sőt egy naptárban a fontosabb események időpontjáról is tájékozódhatnak.

Az Édes Anyanyelvünk folyóirat honlapja mellé több anyanyelvi másornak (Beszélni nehez!, Nyelvédesanyánk, Nyelvörz) is otthonául szolgál a musorlap.anyanyelvapol.hu. Itt megtekinthetik a másorokban elhangzott rejtvényeket, valamint – az ASZISZ eseménynaptárához hasonló formában – két hétre előre láthatják a másorok adásának időpontját.

Mihály Balázs Attila

A 2005. évi ifjúsági mellékletben megjelent írás folytatása. (A szerk.)

Reklám következik...

Néhány napja egy ismerős kisgyerekekre vigyáztam. Miután már mindketten meguntuk a kocsizást, új játék után kellett néznünk. Végül is kiválasztottunk a polcra egy kicsiknek szóló, állatverseket tartalmazó mesekönyvet. Ugy gondoltam, éppen megfelelő lesz neki (szeptemberben kezdte meg az óvodát): a szövegek rövidek, a képek nagyok és színesek. De családnom kellett.

Bár az én lelkesedésem töretlen volt, a kisfiú figyelmét nem sikerült lekötnöm. Egyre nagyobb lendülettel olvastam a párbeszédet, úgy, ahogy a nagy mesemondóktól hallottam, de mindhiába. Egyetlen sikerként azt könyvelhettem el, hogy 11 éves unokatestvérem, aki ezeket a verseket már szinte kívülről tudta, csöndben figyelt.

Végül felhagytam a próbálkozással, hogy felkeltem a kisfiú érdeklődését. Csak négyéves, még túl kicsi az ilyesmire – gondoltam magamban. De ez a feltevés megdőlni látszott, miután kiderült, kívülről fújja a moziban éppen vetített rajzfilm betétdalát. Ha a New York-i állatpark mókás lakóinak történetét megérti és szereti, akkor miért nem érdekli, mi történik Sün Balázssal?

Ovis rokonaimmal beszélgetve más esetekben is tapasztalom, hogy a mesecsatorna összes sorozatát ismerik, mivel a televízió folyamatosan be van kapcsolva náluk. Így nemcsak a rajzfilmhősök sorsával vannak tisztában, hanem az összes reklámot is befeje tudják. Arról nem is beszélve, hogy a valóságshow-k dallamától kezdve minden tévés és rádiós szígnál ismernek, sőt dúdolnak. Pedig a legtöbb esetben ezeknek a gyerekeknek fogalmuk sincs arról, mit „népszerűsítene”. Az ilyen kis produkciókon általában nagyot nevet a család, és azt mondja: hát nem édes?

Nem...!

A kicsik könnyen tanulnak, megjegyeznek mindent, ami a tévéből, rádióból jön. Így ahelyett, hogy például A cinege cipőjét mondogatnák, a reklámszövegeket halljuk vissza tőlük. (A fogyasztói társadalomnak kiváló egyedeivé válhatnak.) Egyre több olyan reklám készül, amelyek egy-egy. Az elmesélt történetek sokszor nevetségesek, bár az is előfordul, hogy idegesítőek. Azt hiszem, nem vagyok egyedül ezzel: egy-egy dühítő reklám hallatán, mérgemben a rádió vagy a televízió kikapcsolására „vetemedem”. Kitérő sportot lehet ebből úzni, a játék neve: ki a gyorsabb? Sok edzéssel már elértem azt a szintet, hogy a másodperc töredéke alatt sikerül elhallgattatni a zajkeltő eszközt. Számomra az egyik legbátrabb jelenség az, amikor még dalt is szereznek a reklámszöveg mellé. Természetesen akadnak frappáns ötletek is, váratlan fordulatok, igényesen kidolgozott történetek. A leleményesség nemcsak pénz függvénye. Ezért előfordul, hogy a reklám az egyszerűségével megnyerő.

Kétségtelen, hogy látványos egy-egy odarajzolt figura a képernyőn, akivel a szereplő beszélget, de a téma már nagyon elcsépeledt, és sokszor komikus is. Az a „váratlan fordulat” a jelenetben, mikor a kis alak új ötlettel áll elő: használd ezt, próbáld ki! Ekkor szereplőnk még kételkedik; azonban eltelik néhány másodperc... és lám: már mindenki együtt mondja: igen, ez nagyszerű! Köszönjük! Szeretünk!

A tárgyaknak is van lelke – így tartják. De nem túlzás ez egy kicsit? Miért kell rájuk személyként tekinteni? A tárgyról, mint Ó-ról beszélni, ez az egyik terjedő szokás a reklámokban, a másik pedig az En hangsúlyozása. A nagypapa megeszi az unokája elől a csokoládét; a kisgyerek nem ad a szüleinek a joghurtból, és így tovább. Mit sugallnak ezek? Hogy csak magadra gondolj!

S egyre gyakoribb a tegező beszéd mód is. Mondván: mindenki egyenrangú. Epp ezért nincs szükség az udvariassági formákra. A hirdetések is egyre gyakrabban hagyják el a magázó formát. (Lehet, hogy csak az időhiány miatt, mivel így nem olyan hosszú és körülményes?) Egyre többször lehet hallani a „gyere el!”, „próbáld ki!”, „játssz!” felszólító mondatokat.

Ha ezeket a szövegeket leírnánk, nagyon sok felkiáltójelre volna szükségünk. Sokszor túlzásba esnek a színészek, bemondók, annyira harsányak, hogy az már taszítja a hallgatókat. Néhány hónappal ezelőtt volt egy népszerű reklám a rádióban, minden adón az ment. Ellenszenvesnek találtam, szinte haragudtam a szereplőkre, akik képesek voltak úgy beleordítani a mikrofonba. Ezenfelül az volt még a bajom velem, hogy nem érttem, mit mondtak. Hosszú idő után leírva is láttam a márkanevet, akkor tudtam meg, valójában mi is hangzik el a reklámban. Ezután felvilágosítottam ismerőseimet, akik szintén ezen a rejtvényen törték a fejüket.

Befejezésül pedig ismét egy gyermekkel való beszélgetésemet idézem fel. Ezúttal olyan példát említek, amelyet követendőnek és reménykeltőnek gondolok. A hatéves kisfiú nagyon szeret olvasni, a televízió kevésbé köti le. Már négyéves kora óta a megyei könyvtár olvasótáborát gyarapítja. Azt hiszem, legközelebb nála próbálkozom Sün Balázssal...

Szabó Kornélia

Titkok, melyeket csak ott tudhatsz meg

Bizonyára kevesen tudják a sokkoló igazságot: Katona Józsefnek „Déryné Katona József” a teljes neve. Persze, lehet, hogy ez nem igaz, de akkor vajon miért így mondta a nevet az elvileg kifogástalan beszéd-készítésű rádió-műsorvezető?

Ilyesféle kérdések merülnek fel az emberben a győri tábor ideje alatt, melynek célját három szóban tudnám összefoglalni: rádöbbenés, meggyőződés és felkészítés. Azaz: rádöbbenés, hogy mennyire fontos az anyanyelv, a beszéd helyes használata, és mennyire messze van ettől az emberek jó része. Meggyőződés arról, hogy előlött nem lehet szóztalanul átsiklani, és igenis, lényeges, hogy mi magunk vajon tudunk-e igazán magyarul. Valamint: felkészítés arra, hogyan kezdhethetnek neki tudásunk bővítéséhez és tökéletesítéséhez. Felkészít az „Édes anyanyelvünk” és a Kazinczy-versenyekre is, amelyeknek ugyanez a tökéletesítés a céljuk.

Nyelvtanórakról volna szó? Egyáltalán nem. Nekem elhihetik, én sem rajongok túlzottan az iskolai nyelvtanórákért, pedig szeretem tanulmányozni a magyar nyelvet. Itt azonban nemcsak hallgatunk, hanem értünk is, és kérdezzünk, választ kapunk, nevetünk (például a rádióból fölvetett hangsúlyozási hibákon), bólogatunk és fejet csóválunk, énekelünk, szavakra lícitálunk, STOP-olunk, versmondás közben négyzetet és háromszöget rajzolunk; aztán újra csak nevetünk – és a végén tapsolunk. Sokáig és őszintén.

Azok számára, akik nem voltak ott a 2005-ös győri táborban, talán nem volt minden szó világos az iménti felsorolásban. Nos, ezért kell elmenteni legközelebb! Meg persze azért is, hogy olyasféle kérdésekre kapjatok meg a hön áhított választ, mint: mire jó a fokhagyma az ételkészítésen kívül; mekkora a repülési sebessége egy Nesquik csokinak; mi dolga van a csirkepörköltnek a hamutartóval; mit kell a pogácsába sütnöd, hogy azzal meghódíthasd a kiszemelt legényt; és persze: milyen a kifogástalan „menza”, ahol nincs mibe belekötöd, és a konyhások kedvessége a nap bármelyik szakában hiánytalan és határtalan?

Mindezek persze csupán töredékei annak a hatnapos szórakozásnak, amelyben én is részt vettem. A világért sem akarok túlzásokba esni, ki lehet hagyni ezt a tábor. Aki kihagyja, ugyanúgy él tovább. Csak egy kicsit szegényebben...

Szenes Laura

Egy aprócska ötletecske

Akik gyakran részesülnek a fővárosi tömegközlekedés áldásaiból, azok a „heringezés”, az ideges toporgás, az ácsorgás, a várakozás vagy az esetenkénti kényelmes utazás közben – hasonlóan – kitalálnak maguknak mindenféle időt múlató elfoglaltságokat. Vannak, akik zenét hallgatnak (néhánykor kéretlenül másokat is bevonva annak élvezésébe), mások bámulnak a semmibe, egyesek szemüket lehunyva állva-ülve-félíg fekvé pihennek. Én olvasni szoktam. Többnyire újságot. Bosszúságomra sokszor „olvasótársaim” is akadnak, alkalmi olvasókörök is szerveződnek a villamoson, metróban, buszon. Elégedetlenségem forrása az, hogy a napilap, folyóirat nálam lévő példánya a betűfalás tárgya. Gyerekkoromban azt tanultam a szüleitől, tanáraitól, hogy az efféle viselkedés bárdolatlanság. Nem illik beleolvasni másnak a levelébe, könyvébe, újságjába. Amikor néhány éve a trolibuszon először vettem észre, hogy valaki toladódon és leplezetlenül olvassa az újságomat, némi indulattal látványosan az orra elé tartottam, hogy jobban lássa... Volt holmi nevelő célzata is a mozdulatomnak. Történetesen az Édes Anyanyelvünk legfrissebb száma volt a kezemben. Amikor leszálltam, s már elpárolgott a mérgem, az eszembe villant: nem is bolondság az (ingyenes) ismeretterjesztésnek ez a módja. Azóta szövetségünk folyóiratának egy-egy cikkét a tömegközlekedési eszközökön olvasom, s nem is kell csalódnom: szinte mindig akad olyan, aki nemcsak utastárs, hanem olvasótárs is. Alig kihívó, látványos olvasgatásom közben a mellettem álló partnereim rövid kommentárt is fűznek a dologhoz. Egy idősebb úr: „Szegény Lőrincze professzor úr forogna a sírjában, ha hallaná, hogyan beszélnek ma az emberek!” Egy fiatalember a Nyelv-észleletek rovatot böngészve: „Tök érdekes! Nahát, ez tök jó!” Egy gyerekecske az „Anyanyelvünk” felirattal könnyen boldogul, az „Édes” betűformájának kibogarászása már nehezebben megy, ezért édesanyja segítségét kéri. Persze, nem mindenki olyan megértő, mint a fentebb említett érdeklődők. Kezében bulvárlapot szorongató tizenéves jegyzi meg a barátjának, hogy én is halljam: „Ilyen marhaságokat olvasni!” Pedig csak az újság címét olvasta el. (Hozzáteszem: nem kötelező egyetértenünk.)

Nos, ezt az aprócska trükköcskét találtam ki az Édes Anyanyelvünk népszerűsítésére. Talán érdemes másnak is kipróbálnia. A rosszabból, a némszeremből is próbáljunk kinyerni valami jót! Ha már vannak bárdolatlan emberek, kíséreljük meg bárdolni őket! Például az Édes Anyanyelvünk olvasgatásával.

Kerekes Barnabás

Kétnapos tanácskozás Gárdonyban

Az Anyanyelvápolók Szövetségének Ifjúsági Tagozata 2005. május 28–29-én újból megrendezte kétnapos tanácskozását a Velencei-tó mellett, Gárdonyban. A programok rendkívül érdekesek voltak. A Bordi Andrással folytatott beszélgetésből megtudhattuk, milyen volt a gyermekora, miként került kapcsolatba a szövetséggel. Természetesen nem maradhatott el bemondó vendégünk kedvenc elfoglaltsága sem: az éneklés.

A kellemes társalgást vacsora, majd anyanyelvi és kommunikációs játékok sora követte. Nagyon jól éreztük magunkat az éjszakába nyúló játéksorozat közben. Rengeteget neveltünk, és újból egy kicsit közelebb kerültünk egymáshoz.

Másnap a csapat két csoportra bomlott: a vezetőség elvonult egy rövid megbeszélésre, ahol az időszerű kérdésekről, valamint a csongrádi tábor előkészületeiről folyt a társalgás. A többiek pedig Kerekes Barnabás tanár úr társaságát élvezhették, aki az Anyanyelvápolók Szövetségéről, az ifjúsági tagozatról és annak munkájáról beszélt.

Amint a vezetőség befejezte megbeszélését, csatlakoztak hozzánk, és elkezdődött az ötletbörze. Itt elhangzott (sok más mellett), hogy megjelent a Koszorú – Száz vers az anyanyelvről című kötet újabb kiadása, meg az is, hogy az ASZ honlapján (<http://anyanyelvapolo.hu>) nyelvi rejtvények egész sorát fejthetik meg az érdeklődők. Rengeteg ötletet hallottunk még a helyi csoportok küldötteitől, amelyek biztosan hasznunkra válnak majd a napi anyanyelvápoló munkában.

Jónak-rossznak egyaránt vége van egyszer; szomorúak voltunk, hogy vége szakadt a kellemes együttlétnek, de a két nap élményei máig is szép emlékeket idéznek fel bennem.

Terjéki Tamás

Szervezeti hírek

A legutóbbi ifjúsági melléklet megjelenése óta újabb csoportok szerveződtek, így az Anyanyelvápolók Szövetségének már hatvan intézményben van helyi tagozata. A legújabbak: Boronkay Gy. Szakközépiskola – Vác, Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium – Orosháza, Kisfaludy K. Gimnázium – Mohács.

A kényszerű okokból kivált tagok helyére a novemberi ifjúsági parlamenten hatan kerültek be az ifjúsági vezetőségbe: Horváth Krisztina – Ács, Kende Adrienn – Vác, Margitics Anikó – Barcs, Miskolczi Boglárka – Mohács, Terjéki Tamás – Szeged, Varga Boglárka – Pécs.

A megújult vezetőség teljes névsora az ifjúsági tagozat honlapján olvasható.

Naptár

2006 tavaszának néhány eseményéről:

- március 11. Eötvös J. Gimnázium, Budapest – a Beszélni nehéz! mozgalom országos találkozója
- március 18. Szeged – az Anyanyelvápolók Szövetsége helyi csoportjainak kihelyezett tanácskozása
- április 1. Práter Általános Iskola, Budapest – az általános iskolai Beszélni nehéz! körök anyanyelvi napja
- április 7–9. Kisújszállás – az általános iskolások Kazinczy-versenyének félországos döntője
- április 21–23. Győr – a középiskolások Kazinczy-versenyének országos döntője
- április 27–29. Balatonboglár – az általános iskolások Kazinczy-versenyének félországos döntője
- május 13–14. Gárdony – az Anyanyelvápolók Szövetsége Ifjúsági Tagozatának tanácskozása

Játszani jó!

Kosztolányi Dezsővel, József Attilával valljuk ezt mi is. Ezért küldtük be felhívásunkat és kérdéseinket az Édes Anyanyelvünk ifjúsági melléklete számára.

Remélt és nem várt örömök sorozata következett ezután. A szerkesztő elfogadta és megjelentette a rejtvénypályázatot. Egy mesebeli esztendő (3 nap) elteltével megérkezett az első megfejtés, majd egyre sűrűbben érkeztek a levelek. Jöttek az ország minden részéből, Berettyóújfalutól Szentgotthárdig, Fehérgyarmattól Nagykanizsáig. 35 levelet kaptunk. 22 helyesből jöttek a levelek.

Az első két feladatra adott volt a válasz – némi variációtól eltekintve –, a harmadik azonban a megfejtőktől függött, hiszen gyűjtőmunkát kívánt. 114 nevet küldtek be megfejtőink. Többen a nevek mellé írták, ki volt az illető, így aztán a mi ismereteink is bővültek. A leggyakoribb válaszok (említésük számának sorrendjében): Kőrösi Csoma Sándor, Csokonai Vitéz Mihály, Szinyei Merse Pál, Csontváry Kosztka Tivadar, Apáczai Csere János, Ilosvai Selymes Péter, Nemes Nagy Ágnes, Tinódi Lantos Sebestyén.

Köszönjük a búvárkodást! Azt reméljük, a megfejtők is élvezettel kutattak, mi pedig nagyon sokat tanultunk a megfejtésekből, a levelekből.

Ne feledkezzünk meg a helyes megfejtésekről se! Íme:

Szófoltozás: őszibarackdzsem, szarvasbögés, nyelvtanfolyam, biliárdgolyó, papagájtoll (papagájtojás), bélyeggyűjtemény, hattyúdal, tűzijáték, hullámhossz (hullámhegy), versenyszellem.

Holt nyelven: Imádkozzál és dolgozzál!, A hazáért és a szabadságért!, A szerelem mindent legyőz, A pénznek nincs szaga, Ép testben ép lélek, Borban az igazság!, A kocka el van vetve.

Játék a nevekkel: itt nem közlünk megoldást, mert nagyon sokféle jó válasz van.

Nyerteseink: 1. Szikora Klaudia (5920 Csorvás, Hunyadi u. 34.), 2. Újvárosi Általános Iskola 8/c osztálya (3700 Kazincbarcika, Rákóczi tér 9.), 3. Gődér Vivien (5231 Fegyvernek, Vajda J. u. 7/c), 4. István Király Általános Iskola Beszélni nehéz! köre (3418 Szentistván, Hősök tere 1.), 5. Orosz Bence (3711 Szirmabesenyő, Jókai u. 10/a). Szívből gratulálunk!

A komáromi Parlando szakkör nevében:
Miklós Józsefné

Rejtvény

A komáromi Jókai Mór Gimnázium Parlando szakköre ezúttal szókinccsfejlesztő feladatot talált ki.

Tudod-e, hogy ki vagy mi...?

1. a kaskavál, 2. a bakacsín, 3. a salamonpecsét, 4. a halva, 5. a bokály, 6. az infáns, 7. a regatta, 8. az ambitus, 9. a kurta kocsmá, 10. a poliglott, 11. a penicilus, 12. a jurta, 13. a móring, 14. a gemma?

A postára adás határideje: 2006. március 10. A megoldásokat a következő címre várják: Jókai Mór Gimnázium Parlando szakkör, 2900 Komárom, Táncsics M. u. 32.

A helyes megfejtők közül öten könyvjutalomban részesülnek. Jó játékot kívánunk!

Az Anyanyelvápolók Szövetsége Ifjúsági Tagozatának hírlevelét **Kerekes Barnabás** szerkesztette.